

**Posudek na disertační práci Zdeněk Žalud ,
Česká šlechta na dvoře Jana Lucemburského**

UK FF, Ústav českých dějin, Praha 2006,

350 stran

Zdeněk Žalud zaměřil svou disertaci na dosud nedostatečně probádanou problematiku dvora Jana Lucemburského a jeho složení, především na jeho českou složku, s cílem představit královo okolí, jeho úředníky a rádce, a ukázat, kdo spoluvytvářel Janovu politiku.

Téma je rozčleněno do čtyř rozsáhlých kapitol. V první autor představuje téma, a cíle svého bádání a vyrovnává se s dosavadní literaturou k problematice středověkých panovnických dvorů obecně i k zpracování lucemburského dvora, seznamuje čtenáře se svými prameny, s dosud používanými metodickými postupy při studiu středověkých dvorů a s metodikou a strukturou své práce.

Další kapitoly již jsou věnovány vlastnímu zpracování tématu. Ve druhé a třetí kapitole autor sleduje Janův („širší“) dvůr a účast české šlechty v něm, přičemž jako mezník oddělující obě kapitoly zdůvodněně položil příchod královny Karla do Čech. Proměnu způsobenou touto událostí výstižně reflektují názvy obou kapitol: Král Jan a česká šlechta v letech 1310-1333 (druhá kapitola) a Česká šlechta mezi králem a královnou (třetí kapitola). Uvnitř jsou obě kapitoly dále členěny. Druhá kapitola se dále dělí na období první fáze vývoje Janova dvora, kterou Zdeněk Žalud správně vidí v období 1308-1318, a na dobu, kdy Janův dvůr již musel stát ve službách Janovy evropské diplomacie (1318-1333). V první části autor podává charakteristiku Janova dětství a sleduje složení jeho čeledi a posléze dvora v době, kdy Jan převzal hraběcí povinnosti v Lucembursku místo svého otce, který byl zvolen římským králem (1308-1309), dále pojednává o Janově dvoru při jeho příchodu do Čech (1310) a v prvních letech jeho vlády v zemi (1311-1312), v době příprav nakonec neuskutečněného Janova italského tažení (1313-1314) a v období bojů se šlechtickou opozicí v Čechách (1315-1318). Ve druhé části této kapitoly autor sleduje změny u Janova dvora v letech 1318-1319 před Janovým odjezdem do Lucemburska, v době Janových aktivit ve prospěch rodových lucemburských držav (1320-1322), v období jeho západoevropské diplomacie (1323-1326), v době Janových vrcholných úspěchů (1327-1330), a za jeho pobytu v Itálii (1331-1333).

Rovněž třetí kapitola je rozdělena do dvou rozsáhlejších úseků, z nichž první je věnován době do Karlova prohlášení nástupcem trůnu v roce 1341. Dále je členěna na období Karlovy samostatné vlády a formování jeho dvora (1334-1335) a dvory otce a syna na pozadí jejich vzájemné spolupráce i sporů (1335-1341). Druhá část charakterizovaná ústupem české

šlechty z Janova dvora zahrnuje posledních necelých pět let Janova života. Autor v ní sleduje Janův dvůr v době králova odchodu z českých zemí a následujícím období lucemburské spolupráce (1342-1344), a úlohu české šlechty na pozadí zápasu o římský trůn pro Karla (1344-1346).

V obou kapitolách autor systematicky v chronologickém pořadí hodnotí pramenné informace vážící se k tématu a vyvozuje z nich odpovídající závěry. Obě kapitoly uzavírá Janův itinerář pro příslušné období. Odpovědně přitom Zdeněk Žalud přistupuje k názorům starší literatury (konkrétně k dvoru Jana Lucemburského jde vlastně jen o studii Petra Morawa, ale v práci je reflektována i obecná literatura věnovaná panovnickým dvorům), a v odůvodněných případech je koriguje. Úspěšně se také vyrovnává s některými tradovanými, ale neodůvodněnými hypotézami (například pokud jde o francouzský vliv na dvůr Jana Lucemburského nebo o Janovu výchovu a vzdělání). Shrnutí na konci kapitol usnadňuje sledování textu adekvátně nabitého faktografií.

Čtvrtá kapitola je věnována konkrétní podobě a působení Janova dvora. V úvodu autor formuluje výstižnou definici pojmů *curia* a *familia*, s níž dále pracuje. V této kapitole dále sleduje fungování dvora, královské rady účast cizí a české šlechty, a to jak na tzv. širším dvoře, tak i úředníků, kteří se konkrétně podíleli na správě dvora i státu (tzv. užší dvůr). Podává rovněž jejich seznamy, rozšiřující na některých místech dosavadní poznatky (Palackého seznamy zemských a dvorských úředníků doplněné J. Charvátém), tak i konkrétní údaje o jejich působení. Zvláštní pozornost je věnována otázce Janovy rezidence a dalších sídel a společenské a kulturní atmosféře Janova dvora a jeho širšímu působení.

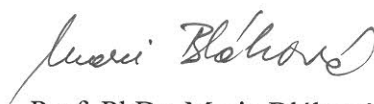
Práce je doplněna přílohami, z nichž zvláště cenná je prosopografie Janových českých dvořanů a úředníků, přínosné však jsou i seznamy rádců, různých úředníků a přisedících zemského soudu, i seznamy českých šlechticů, kteří byli zvoleni nebo provizí vybráni do pražské kapituly. Na konci práce je zařazen impozantní seznam použitých pramenů a literatury.

Celkově nutno zdůraznit, že jde o původní práci založenou na detailním studiu pramenů. Díky systematickému zpracování pramenů mohl autor na rozdíl od dosavadního bádání konstatovat, že se dvůr krále Jana jako společensky i kulturně reprezentativní fenomén, na němž česká šlechta sice nebyla příliš početně zastoupena, ale svým vlivem se výrazně podílela na králově jednání. Z pramenů, které mohou něco k tématu říci, nechybí snad nic. Rozsáhlý poznámkový aparát reflektuje nejen širokou pramennou základnu, ale dokládá i autorovy dobré znalosti odborné literatury. Navíc je práce napsána čtivě a kultivovanou češtinou. Počet písařských chyb také nepřekračuje únosnou míru, i když se občas nějaké do textu „vloudily“ (pozor ovšem na číslovky do deseti, ty by měly být vypsány slovem).

K obsahu práce lze uvést jen drobné připomínky. Například k formulaci spojující zemské a královské úředníky (s. 21: královští, převážně zemští úředníci). Při Janových jednáních v Avignonu je jen mimochodem zmíněno pražské arcibiskupství (s. 188), ačkoli právě za Janova a Karlova pobytu v Avignonu v roce 1344 byla vydána příslušná bula. Janův zájem o astrologii (s. 279) asi také nelze spojovat s jednou osobou (i když vyslovená hypotéza o Petrovi z Aspeltu vypadá atraktivně). Astrologické předpovědi kolovaly po Evropě od 12. století, astrologie byla ve 13. století již běžně rozšířena u evropských panovnických dvorů, studovali ji astronomové i lékaři na univerzitách, takže Alvaro z Ovieda či jiný astronom byl užitečný stejně pro Václava II. jako Jindřicha Korutanského či Jana Lucemburského. Zmíněný výklad Františka Pražského o zatmění Slunce v roce 1339 je objektivní astronomické vysvětlení jevu, s astrologií nemá nic společného - na rozdíl od převzaté zprávy uvedené k roku 1342, která je navíc zcela zmatená, i od zprávy k roku 1345.

Z uvedeného hodnocení vyplývá, že práce Zdeňka Žaluda svou odbornou i formální úrovní plně vyhovuje nárokům kladeným na disertační práci a lze ji odpovědně doporučit k obhajobě

V Praze 28. prosince 2006



Prof. PhDr. Marie Bláhová, DrSc.